

Anne Frank: Läsa, lyssna, samtala och skriva

Anne Frank: Läsa, lyssna, samtala och skriva - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 7-9

Syfte

Läsa, samtala, skriva och tänka om Anne Frank. Parallellt med läsning lyssnar vi på en dramatisering. Hur har dagboken och alla personer i gårdshuset levandegjorts och iscensatts? Sidhänvisningar nedan bygger på Anne Franks dagbok – Den oavkortade originalutgåvan (Nordstedts, 2017). Datum finns angivna i läsanvisningarna så det går att läsa med andra utgåvor.

Läraren reflekterar

Upprinnelsen till detta upplägg var att jag denna gång inte skulle läsa hela verket tillsammans med en klass. Att hoppa över Anne Frank var aldrig ett alternativ och jag fundera därför på om SR:s dramatisering skulle kunna fungera. Jag ville dock att eleverna inte enbart skulle lyssna. Därför valde jag ut centrala frågor/delar av boken och försökte kombinera detta med dramatiseringens urval. Det var inte helt enkelt då det visade sig att datum och händelser inte alltid överensstämmer. Upplägget fungerar naturligtvis även om eleverna läser hela boken.

Metod

Jag inledde med att berätta om Tyskland under 30-talet, Hitler, kriget, läget i Europa och Förintelsen. Därefter berättade jag om Anne och hennes familj, Amsterdam och gårdshuset. Vi kikade runt i [The secret Annex](#).

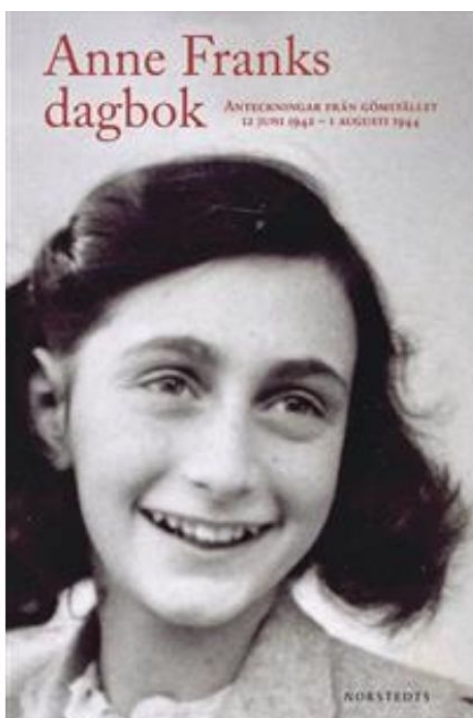
Upplägg till de fem delarna:

Inled varje del med läsning och alternera högläsning, parläsning (eller i mindre grupper) och enskild läsning. Därefter får eleverna [tankekriva](#) om några utvalda citat.

Lyssna på en del av dramatiseringen.

Eleverna skriver igen om några citat (ibland skriver eleverna, ibland samtalar de. Ibland får de välja vilka de skriver/pratat om).

Avsluta varje del med att samtala i helklass om elevernas betraktelser.

Anne Franks dagbok, del 1 av 5

14 min - sön 15 sep 2019 kl 10.45

Anne Frank är 13 år och måste snabbt fly till ett gömställe tillsammans med sin familj. Nazisterna är ute efter alla judar. Med sig tar hon sin dagbok...

Anne Franks dagbok, del 2 av 5

14 min - sön 22 sep 2019 kl 10.45

"Kära dagbok. Att aldrig få gå ut, att aldrig få andas frisk luft, att aldrig få skraka, springa och hoppa. Det är alltså så här det känns att gå under jorden."

Anne Franks dagbok, del 3 av 5

14 min - sön 29 sep 2019 kl 10.45

"Kära dagbok. Allt är fortfarande som vanligt. Här inne gnatar och tjatar alla på varandra - fast mest på mig. Utanför vårt gömställe rasar kriget. Vi lever ännu så länge - fast vi är judar."

Anne Franks dagbok, del 4 av 5

14 min - sön 06 okt 2019 kl 10.45

"Kära dagbok. En förändring har i alla fall inträffat. Det är underbart, inte bara det som syns utanpå, mest det som sker inuti mig. Det känns som en ljuvlig hemlighet."

Anne Franks dagbok, del 5 av 5

14 min - sön 13 okt 2019 kl 10.45

"Kära dagbok. Invasion! Vänner som nalkas, befrielse. Det låter för underbart för att kunna bli verklighet, men hoppet håller oss uppe. Tänk - jag kanske är tillbaka i skolan redan till höstterminen."

DEL 1

Vi läser sidorna: 9-17 (12/6 1942-20/6 1942), 26-35 (8/7 1942-28/9 1942)

Tankeskriver om citat AB

Vi lyssnar: [Anne Franks dagbok, del 1 \(5\)](#)

Skriva om citat CD

A) OM ANNE FRANK

“Inte med någon av mina bekanta kan jag göra annat än att skoja, jag får aldrig tillfälle att tala om annat än alldagligheter eller att bli en smula mer intim, vilket är själva knuten.” (s 15)

- Hur ser Annes vänskapsband ut? Vad gör de? Vad pratar de om?
- Hur beskriver Anne vänskap? Vad menar hon är vänskapens “knut”?
- Vilket behov har hon i en vänskap och hur löser hon avsaknaden?
- Hur beskriver hon relationen till pojkar? Hur är pojkar, enligt Anne?

B) OM ALLA FÖRBUD

“Efter maj 1940 gick det utför med de goda tiderna: först kriget, sedan kapitulationen, tyskarnas inmarsch och eländet för oss judar tog sin början. Judelagarna följde slag i slag och vår frihet blev rejält beskuren. Judar måste bära judestjärna. Judar måste lämna in sina cyklar. Judar får inte åka spårvagn. Judar får inte åka bil, inte ens privat. Judar får bara handla mellan kl. 15.00 och 17.00. Judar får bara gå till en judisk frisör. Judar får inte vistas på gatorna mellan 20.00 på kvällen och 6.00 på morgonen. Judar får inte besöka teatrar, biografier och andra nöjeslokaler. Judar äger inte tillträde badhus, och inte heller till tennis-, landhockey-, eller andra idrottsplatser. Judar får inte ro båt. Judar får inte offentligt utöva någon sport. Judar får inte längre sitta ute i trädgården efter klockan åtta på kvällen, inte ens hos bekanta. Judar får inte komma hem till kristna. Judar måste gå i judiska skolor, plus en massa annat i samma stil. Så flöt vårt liv vidare och vi fick varken det ena eller det andra.” (s 16)

- Redogör för några förbud (ge några exempel)
- Hur förhåller sig Anne och familjen till alla förbud? Hur påverkas de?
- Vad känner hon och de andra inför det, tror du?

C) OM FLYKTEN

“Margot och jag började packa ned det nödvändigaste i skolväskorna. Det första jag stoppade dit...” (s 28)

- Varför packar de sina skolväskor? Varför måste de gömma sig?
- Varför “skulle ingen jude ha vågat lämna huset med en resväska”?
- Vad tar Anne och Margot med sig?
- Hur tror du att de tänker när de packar? Hur hade du tänkt?
- Hur går de tillväga när de “utrustar” gårdshuset? (sid 32)

D) OM GÖMSTÄLLET

“Ingen människa skulle kunna ana att det gömmer sig så många rum bakom den enkla gråmålade dörren.” (s 31)

- Hur ska alla husera? Vad finns i de olika rummen? (något ex)
- På vilket sätt beskriver Anne gårdshuset? Vad tycker hon om det?
- Familjen Frank ska gömma sig tills ”det här” är över. Vad menar de med ”det här”?

“Det tynger mig mer än jag kan säga att vi aldrig får komma utomhus, och jag är hemskt rädd för att vi ska bli upptäckta och få en kula i oss.” (s 35)

- Hur beskriver hon själva vistelsen/att leva där?
- Vi hör också knackningar, sirener och kriget som rasar utanför.
Hur känner sig Anne inför hotet om upptäckt?

DEL 2

Vi läser sidorna: 47-69 (27/9 1942-10/11 1942)

Citat ABC

Vi lyssnar på del 2: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1365789>

Citat DE

A) MITT OCH DITT (SÄTT ATT LEVA TILLSAMMANS)

“Fru van Daan har börjat sura igen, hon är hemskt lynnig och smusslar undan mer och mer av sina privata ägodelar. Synd att inte mor i sin tur plockar undan en Frank-pryl för varenda van Daan-pryl.” (s 48)

- Hur tänker van Daan om sina saker?
- Vad tänker Anne om det sättet att resonera?
- Hur kan man förklara att “mitt och ditt” är så viktigt för van Daan?

B) UPPFOSTRAN

“Då minsann far frun ut: ‘Då skulle ni ha sett hemma hos oss, där uppfostrade man åtminstone ungarna, det här kallar jag inte uppfostran, Anne är förfärligt bortskämd, det skulle jag aldrig ha tillåtit. Om Anne vore min dotter...’ Så brukar alltid ordströmmen antingen börja eller slut.” (s 49)

- Vad tycker fru van Daan om Anne?
- Vad tycker fru van Daan om Franks sätt att uppfostra Anne?
- Hur svarar Otto och Edith på kritiken?
- Vad tänker och tycker Anne om fru van Daan?

C) VANLIGA DAGAR

“Inte nog med att vi inte fick spola med vatten under dagen, vi fick heller inte gå på toa” (s 53). “Under vanliga dagar måste vi ju hur som helst viska, men att inte tala alls och inte heller röra sig är tio gånger värre.” (s 54)

- Hur gör de, rent praktiskt, för att leva i huset? Ange några exempel
- Hur upplever de dessa begränsningar i vardagen?
- Hur märks det att inskränkningarna och trångboddheten påverkar dem?

D) ANNES MAMMA och PAPPA

“Jag står helt enkelt inte ut med mor. För att inte ständigt snäsa av henne och hålla mig lugn får jag tvinga mig med våld, jag skulle utan vidare kunna slå henne rakt i ansiktet. Jag vet inte hur det kommer sig att jag känner en så fasansfull antipati gentemot henne.” (s 56)

- Hur känner Anne inför sin mor? Vad beror det på (denna gång)?
- Hur känner Margot för sin mor (som det verkar)?
- Hur är Annes relation till sin far?
- Hur verkar relationen mellan far, mor och Margot vara?

E) EN ÅTTONDE PERSON

“Jo faktiskt, vi har alltid varit av den uppfattningen att här mycket väl finns både utrymme och mat för en åttonde person. Vi har bara varit rädda för att belasta Kugler och Kleiman ytterligare. Men i och med att skräckrapporterna rörande judar som nått oss utifrån bara blivit värre och värre, hörde far sig för hos personerna som bestämmer, och de tyckte att det var en utmärkt idé.” (s 69)

- Det ska alltså komma en åttonde person. Vilka skäl Anne uppger för sitt beslut att ta emot honom?
- Hur påverkar herr Dussel personerna i huset? Vad berättar han?
- Tycker du att de gör rätt eller fel?
- Hur hade du själv reagerat på en åttonde person?

Några extracitat:

F) SVIMMA AV SKRÄCK

“Jag var nära att svimma av skräck för att den vilt främmande mannen skulle lyckas röja vårt fina gömställe. Och just som jag tänkte att jag hade större delen av livet bakom mig hörde vi herr Kleimans röst säga: – Öppna det är jag.” (s 63)

- Varför var Anne nära att “svimma av skräck” när någon knackade på dörren? Vilka tankar går igenom hennes huvud?

G) ANNES SKRIVANDE

“Men att jag däremot skrev så ogenerat om andra ring kan jag inte leva mig in i längre. Jag skäms verkligen när jag läser igenom sidorna som behandlar ämnen som jag föredrar att tänka mig vackrare. Nåja, nog om den saken.” (s 66)

- Anne skriver i sitt tillägg, över ett år senare, att hon förvånas över sitt sätt att skriva. Vad är det hon förvånas över?
- Hur känner hon inför detta? Varför då?

DEL 3

Läsa sid 138-156, sid 199-200 (17/10 1943-27/12 1943, 1/3 1944)

Citat AB

Lyssna på del 3: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1365790>

Citat CD

A) SÖMNIG OCH BLYTUNG STÄMNING

Fredag 29 oktober 1943: “Särskilt på söndagar känner jag mig eländig. Då är stämningen i huset tryckande, sömnig och blytung, man hör inte en enda fågel sjunga därute, en dödlig och kvävande tystnad vilar över allting och allt det tunna klamrar sig fast vid mig som om jag måste följa med ned i någon djup underjord.” (s 139-140)

- Vad är det som tynger Anne? Varför känner hon så?
- Hur påverkar det henne?
- Nu har de varit instängda i 1 år och 4 månader. Fundera på hur du skulle hantera något liknande: Hur skulle du klara av det? Vad skulle vara värst? Vad skulle inte vara så stora problem för dig?

B) BLÄCKPENNAN

“Min bläckpenna var en dyrbar ägodel för mig; den satte jag stort värde på”. (sid 146)

- I vilka sammanhang har Anne använt pennan?
- Varför är den så värdefull för henne?
- Vad kan pennan symbolisera?
- Vad har hänt med pennan?

C) LÄNGTAN EFTER NÅGOT KUL

“en stark längtan efter att också någon gång få ha det riktigt kul och skratta tills det gör ont i magen”. (s 154)

- Vad drömmer Anne om att få göra?
- Hur påverkas hon av informationen utifrån som medhjälparna berättar om?
- Varför håller hon sin klagan och längtan inombords?

D) INBROTT – RÄDSLOR

Onsdag den 1 mars 1944 bryter sig tjuvar in i kontoret: “Vem kan ha vår nyckel? /.../ Det är väldigt kusligt för oss att inte veta om inbrottstjuven i fråga kan få för sig att låsa upp vår port en gång till” (sid 200)

- Hur reagerar Anne och de andra på hotet utifrån?
- Händelsen förtydligar det Anne tycker om personerna i huset. Hur reagerade Peter under inbrottet? Varför förändras Annes syn på honom då?

DEL 4

Läsa sid 158-164 (2/1 1944-6/1 1944), sid 204-212 (3/3 1944-8/3 1944)

Citat AB

Lyssna på del 4: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1367862>

Citat CD

A) DET SOM HÄNDER MED MIG

“Jag tycker att det som händer med mig är så underligt, och inte bara det som syns på utsidan av kroppen, utan även det som tilldrar sig på insidan.” (s 161)

- Vilka nya insikter har Anne fått om:
sin mor?
sitt skrivande?
Peter?
sig själv?

B) INTE KÄR I PETER

“Nu får du förstås inte tro att jag är kär i Peter”. (s 163)

- Vad talar för att Anne inte är det?
- Vilka tecken på kärlek har du iakttagit?

C) DET FATTAS INTE MYCKET

“O vilken varm blick han har; jag tror inte det fattas mycket innan jag blir kär i honom”. (s 204)

- Hur beskriver Anne sina möten med Peter? Vad gör de? Vad pratar de om?

- Hur känner hon?
- Hur är Peter, enligt Anne?

D) VAD FINNS KVAR AV ANNE FRANK?

“Visst, jag har inte glömt bort vare sig skrattet eller svaren, jag är fortfarande lika bra eller ännu bättre på att kritisera folk, jag kan fortfarande flirta exakt likadant och fortfarande vara underhållande, om jag så vill.”

- Hur var Anne före 1942?
- Hur är Anne idag?
- Hur beskriver tomhet?

DEL 5

Läsa sid 304-314 (6/6 1944-16/6 1944), sid 328-333 (1/8 1944)

Citat AB

Lyssna på del 5: <https://sverigesradio.se/avsnitt/1367864>

Citat CD

A) D-DAY

“This is the day, invasionen har börjat!” (s 304)

- Vad innebär D-day?
- Hur tas nyheten emot?
- Vad tänker och drömmer Anne om?

B) KVINNORS RÄTTIGHETER

“Jag antar att mannen i kraft av sin större kroppsstyrka redan från början härskade över kvinnan: mannen som tjänar pengar, mannen som avlar barn, mannen som får allting.” (s 312)

- Vad är mannens lott i livet, enligt Anne? Hur är mannen?
- Kvinnans uppgift? Hur är kvinnan?
- Trots sin kärlek till Peter är hon kritisk – vad är det hon ogillar hos honom?

C) ANNE OM ANNE

“Jag har ju sagt flera gånger att min själ är liksom splittrad i två halvorn.” (sid 328)

- Vilka är de två halvorna? Beskriv dem.
- Vad är hon rädd för?

D) 4 AUGUSTI 1944

“Någon gång mellan klockan tio och halv elva på förmiddagen den 4 augusti 1944 stannade en bil utanför fastigheten Prinsengracht 263.” (s 331)

- Vad händer den 4 augusti 1944?
- Vad händer med personerna i gårdshuset?

AVSLUTNING

Fundera över hur Anne Frank använder sin dagbok:

- Vad hade hon för mål med den? Tänkte Anne sig någon läsare till sin dagbok och vad är det i så fall som tyder på det?
- Kan man kalla boken för roman, egentligen, eller är det "bara" en dagbok?
- Har dagboken litterära kvaliteter och hur kommer de fram i så fall?
- Omdöme: Vilka kvaliteter har Anne Franks dagbok? Varför är den läsvärd? Ge minst tre utförligt beskrivna skäl till att alla bör läsa den.

Om skillnaderna mellan dagboken och dramatiseringen:

- Vissa datum har ändrats och scener har bytt plats i dramatiseringen. Varför?
- Vilken bild får du av Anne när du läser?
- Vilken bild får du av Anne när du lyssnar på dramatiseringen?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan boken och radioteatern?